

I

Osoko bilkura

Donostian, Gipuzkoako Foru Aldundian

2024ko urtarrilaren 26an

Urrutia, Andres, euskaltzainburua
Coyos, Jean-Baptiste, buruordea
Arejita, Adolfo, idazkaria
González de Viñaspre, Roberto, diruzaina
Urkia, Miriam, Iker sailburua
Aleman, Sagrario, Jagon sailburua
Alberdi, Andres
Borda, Itxaro
Garikano, Asun
Iñigo, Andres
Kaltzakorta, Jabier
Kintana, Xabier
Lakarra, Joseba
Meabe, Miren Agur
Mujika, Alfontso
Oñederra, Miren Lourdes
Rekalde, Paskual
Sagarna, Andoni
Suárez, Castillo
Uribarren, Patxi
Zabaleta, Patxi
Zalbide, Mikel

Osa, Erramun, idazkariordea,
zegozkion gaitetan.

Ezin etorria adierazi dutenak: Aurelia
Arkotxa, Miren Azkarate, Jose Irazu
«B. Atxaga», Patxi Salaberri eta Xarles
Videgain.

Ahalak: Aurelia Arkotxak ahala
Miriam Urkiari; Miren Azkaratek ahala
Miren Lourdes Oñederrari; Jose Irazu
«B. Atxaga»k ahala Andres Urrutiari eta
Patxi Salaberrik ahala Andres Urrutiari.

Eider Mendoza Gipuzkoako diputatu nagusiak hitza hartu eta hurreratu diren euskaltzainak agurtu ditu. Adierazi duenez, berarentzat sekulako plazera da Euskaltzaindia hartzea Gipuzkoako Foru Aldundian; izan ere «gure herrian erakunde oso gutxi dago herri izaera aintzat hartzen duena eta herri izaeran oinarrituta lanean dabilena». Andres Urrutia euskaltzainburuak hitza hartu eta eskerrak eman dizkio diputatu nagusiarri esandako hitzengatik eta eginiko harrera abegikorragatik, bai eta osoko zein ageriko bilkurak egiteko emandako laguntzagatik ere.

Harreraren ondoren, A. Urrutia euskaltzainburuak euskaltzainak agurtu eta ahalak irakurri ditu. Quoruma badela egiaztatu ondoren, 2024ko lehen osoko bilkurari hasiera eman zaio.

E. Osa idazkariordeak eguneko xehetasunak azaldu ditu.

1. Osoko bilkuraren (2023-11-25) bilera-agiria onestea, hala erabakiko balitz

Idatziz ez da oharririk jaso. A. Urrutiak bestelako oharririk egin nahi den galdetuta, ez da egin. Ondorioz, 2023ko azaroaren 25eko osoko bilkuraren bilera-agiria onetsi da.

2. Ageriko bilkuraren (2023-11-25) bilera-agiria onestea, hala erabakiko balitz

Andres Alberdik, 5. orrialdean, ohar txiki bat egin du. Onetsi da. A. Urrutiak bestelako oharririk ahoz egin nahi den galdetuta, ez da egin. Ondorioz, 2023ko azaroaren 25eko ageriko bilkuraren bilera-agiria onetsi da.

3. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta Adibideak. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (XLVIII). Jasotako iruzkinak aztertu eta erabaki.

Azaroko osoko bilkuran aurkeztutako zerrendari A. Garikanok egindako oharrak aurkeztu dira, bai eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak ere. Bileran oharririk ez da egin; beraz, zerrenda osoa onartuta geratu da.

4. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta Adibideak. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (XLIX). Aurkeztu.

Zerrenda berria aurkeztu du M. Urkia Batzorde Ahaldunduko idazkariak, M. Azkaratek eta A. Iñigok egindako oharrak eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak biltzen dituen.

Otsailak 12 (astelehena) arteko epea jarri da oharrak egiteko.

5. EBE Batzordea. Euskara Batuaren Ortotipografia (EBO) egitasmoa: Letra larri eta xeheei buruzko hirugarren txostena. Jasotako iruzkinak aztertu eta erabaki.

A. Alberdik eta M. Azkaratek egindako oharrak aztertu ditu EBE Batzordeak, eta erantzuna aurkeztu du A. Mujika Batzordeko idazkariak.

A. Alberdiren oharrak testuan zeuden hiru erratari buruzkoak ziren, eta zuzenean onartu dira, ez baitira eztabaidatzekoak. M. Azkarateren oharrei dagokienez, erabaki hauek hartu dira:

- Izengoiti eta izenordeak, izen-deiturekin batera erabiltzen direnean, letra etzanez edo komatxo artean idazten dira. Adibideetan letra etzanez bakarrik ageri direnez, komatxo artean idatzita ere ezarriko dira.

- *Euskaltzaindiaren Hiztegiko* adibide batean *Belzebuth* ageri da; EBE Batzordeak *Beeltzebul* proposatu du, hala ageri baita *Elizen arteko Biblian*, eta horri buruzko oharra egin du, adierazirik ezen, aldaera hori ez bada, *Beelzebub* forma dela tradizioan agerraldi gehien dituenena. Forma bat hautatzea eta bi obretan bera erabiltzea proposatu du M. Azkaratek. P. Zabaletak *Beltzebu* forma proposatu du. Erabilera-datuak aztertu ondoren, hiru proposamenak bozkatu dira: **Beltzebu** formaren alde boto bat, **Beelzebub** formaren alde 5 boto eta **Beeltzebul** formaren alde 9 boto. Ondorioz, **Beeltzebul** forma onetsi da.

M. Azkarateren gainerako oharrak EBE Batzordeak Osoko Bilkurari egindako proposamenekiko adostasuna adierazteko dira. Beraz, Batzordeak txostenean proposatu bezala onartu dira. Horiek horrela, letra larri eta xeheei buruzko hirugarren txostena onarturik gelditu da.

6. Onomastika: Euskal Herriko kostaldeko leku-izenak (araugaia). Aurkeztu

R. González de Viñaspre Onomastika batzordeburuak aurkeztu du azken bi urteetan Onomastika Batzordeak landu eta ondu duen araugaia. Horren aurrekari gisa agertu du 2021ean EITBren eskariz egin eta argitara eman zen euskal itsas bazterreko hondartzak, kalak eta, oro har, bainua hartzeko leku-izenen zerrenda. Adierazi duenez, orduko hura abiaburu harturik, laukoiztu egin da oraingoan leku-izenen kopurua, eta, itsasadarrak, uharteak, senadiak eta gainerako entitate geografiko nagusiak gehituta, laurehun izenetik gora biltzen ditu arau-proposamenak. Hala ere, xedea ez da itsas hegiko entitate geografiko txikienetaraino iristea, baizik eta erabilera nagusikoak, mapa orokorretan agertu ohi direnak arautzea.

Onomastika Batzordeak lan hau egiteko erabili duen metodologia azaldu du batzordeburuak, baita irizpide behinenak aletu ere. Funtsean leku-izen bakoitzaren egungo ahozko erabilera eta idatzizko tradizioa aintzat hartu dira arauzko erak proposatzeko. Saio hori egin da, aitorturik ere sarri askotan behar baino tradizio laburragokoak izan direla dokumentazio historikoan jasotakoak. Berariazko ahalegina egin da azken aldian norbanakoek edo turismo-enpresek zabaldutako

izen arrotz edo desagokien aurrean jatorrizko izenak babesteko. Zuhurtziaz jokatu nahi izan du Batzordeak ahozko toponimoak idatzizko araura ekartzean, eta muzin egin die lekukotasun sendorik gabeko balizko «berreraikitze»-asmoei.

Arauaren sarrera-testua aurkeztu ondoren, araua osatzen duten zerrenden egitura eta hurrenkera-irizpideak argitu dira. Hiru zerrenda-mota dira: lehenbizikoan izenak geografikoki antolatuta daude, mendebaletik ekialdera, eta beste bietan, hurrenez hurren, izenak eta entitate geografikoak alfabetoaren hurrenkeran ageri dira.

Azkenik, zalantza bat aurkeztu zaio Osoko Bilkurari. Ziburun, frantsesez *Plage du Carré* izen aski berria, artifiziala, duen hondartza dago. Euskarazko kiderik ez zaio ezagutzen. Onomastika Batzordeak uste du zilegi datekeela, salbuespen gisa, euskarazko neotoponimo bat sortzea, eta ez *Carré hondartza* uztea. Nagusiki *Kuboaren hondartza* proposamena erabili du Batzordeak, eta jakin nahi du, neotoponimoa sortzea onetsiz gero, egokitzen jotzen duen hori Osoko Bilkurak edo beste zerbait hobetsi behar den, eta, ezezkoan, ea zer egin behar den.

Martxoak 4 (astelehena) arteko epea jarri da oharrak egiteko.

7. Euskaltzainen dominak. Uxuen (2006-09-28) hartutako erabakiak gauzatzea

E. Osa idazkariordeak gaia azaldu du. Gogorarazi duenez, Uxuen, 2006ko irailaren 28an eginiko osoko bilkuran, euskaltzain oso berriak izendatzeko egutegia eta prozedura aurkeztu ziren. Horiek horrela, izendatzen ziren euskaltzain oso berrien dominak direla eta, haxe erabaki zen: «Emerituen hutsarte biologikoen ondorioz titularrik gabe gelditzen diren dominak izendatu berriei egotziko zaizkie hautaketa-dataren arabera». Idazkaritzak erabaki hori gauatzeko proposamena aurkeztu zuen Zuzendaritzan, 2023ko azaroaren 8an. Zuzendaritzak proposamena onestea erabaki zuen 2023ko azaroaren 21ean. Hala berean, euskaltzainen domeinei buruzko dokumentua 2024ko lehen osoko bilkuran aurkeztea erabaki zen.

Ondorioz, aurrerantzean, euskaltzainen dominak nola izanen diren azaldu da, bai eta jakinarazi Euskaltzaindiko webgunean, otsailean, moldaketa batzuk eginen direla euskaltzain batzuen dominen hurrenkeran. Emeritu mailara igarotzen diren euskaltzainei berriz *bis*, *ter*, *quater* edo dena delako hurrenkera gehituko zaie dagokien dominarekin batera. Hori eginda, aurrerantzean, dominak 24 izango dira eta dominetan jarraitutasuna bermatuko da.

8. Esku artekoak

8.1. Iñaki Beobide kulturgile eta euskaltzain urgazlearen heriotzaren berri. 2024ko urtarrilaren 14an zendu zen. Zumaian (Gipuzkoa) jaio zen Iñaki Beobide, 1934ko abenduaren 8an. Euskal kulturaren sustatzaile porrokatua izan zen zumaiaarra. Besteak beste, Jarrai antzerki taldearen, Herri Gogoia diskoetxearen eta EiTBren bultzatzailea izan zen Iñaki Beobide. Euskaltzaindiak urgazle izendatu zuen 1965eko irailaren 24an eta lan ugari egin zuen Akademian, batez ere, Alfabetatze Batzordean.

8.2. Maite Idirin euskaltzain ohorezkoaren heriotzaren berri. 2024ko urtarrilaren 20an hil zen. Ugaon (Bizkaia) jaio zen Maite Idirin, 1943ko uztailaren 12an. Musika Ikasketetan diplomaduna (Maurice Ravel kontserbatorioa), euskal kantagintza berriko ikurretako bat izan zen. Baionako Zabal liburudendaren sortzailetarikoa ere bai. 2011n, Eusko Ikaskuntza-Baiona Hiria Ohorezko Saria jaso zuen, eta Euskaltzaindiak ohorezko euskaltzain izendatu zuen 2014ko maiatzaren 30ean. Angelun (Lapurdi) bizi zen aspalditik. Bere lan aipagarri batzuk: *Ametsetan* (1992), *Gabon kantak* (2012), *Kontzertuan* (2013).

8.3. Euskaltzaindiak Euskaltzaindiaren Hiztegia eta Orotariko Euskal Hiztegia eguneratu ditu. *Euskaltzaindiaren Hiztegia* sarean eguneratu da urtarrilean, ohi bezala, eta berrikuntzei buruzko azalpenak eman ditu M. Urkiak. Etengabe eguneratzen eta osatzen da hiztegia, eta oraingoan ere 843 forma berri jaso dira eta 2.376 moldatu. Berrikuntza nagusien artean aipatu ditu ohiko lexiak (hitz-konbinazio egokiak erabiltzen laguntzen duten forma konplexuak), esaera zaharrak (dagokien hiztegiko sarrera guztietara egin dira loturak), *Euskal Hiztegi Historiko Etimologiko*arekiko lotura eta adibidetearen eguneratze sakona (ia 2.000 adibide ukitu dira: alde batetik, adibiderik ez zuten adieretan gehitu dira, eta, bestetik, egungo gizartearen ikuspegitik zaharkituak, desegokiak edo gizon eta emakumeen arteko berdintasuna zaintzen ez zutenak kendu edo moldatu dira).

Orotariko Euskal Hiztegia ere eguneratu da urtarrilean, eta azalpenak eman ditu A. Sagarnak. XML formatuan egituratu zen duela urte batzuk, baina hiztegiaren egitura konplexua dela-eta, zuzenketa-lan handia eskatu du. Azken urtean egindako estrategia-aldaletari esker, aurtun adibidete osoa zuzendua izatea espero da, eta horrek OEH corpus gisa erabiltzeko aukera emango du. Horrez gain, eduki berriak ere jaso eta hiztegian txertatu dira.

8.4. Hurrengo bilkura. 2024ko otsailaren 23an, ostiralean, Bilbon, egoitzan, 10:00etan, osoko bilkura egingo da.

9. Azken ordukoak

Ez da egon.

Eta bestelako aztergairik ez dela, osoko bilkura bukatutzat eman da, 11:45 direnean.

Andres Urrutia
Euskaltzainburua

Adolfo Arejita
Idazkaria